

BIJLAGE 4

Projectopdracht quick-scan risicobeheersing decentralisatieopgaven sociaal domein

1. Aanleiding

De ontwikkelingen op het gebied van jeugdzorg, nieuwe Wmo en participatie zijn omvangrijk en complex. Deze drie decentralisaties binnen het sociaal domein vormen de grootste decentralisatieoperatie die ooit in Nederland is uitgevoerd. De financiële risico's voor gemeenten zijn groot¹. Het rijk besteedt nu ruim 10 miljard aan de taken die aan de gemeenten worden overgedragen. Van dat huidige budget wordt 3,7 miljard afgehaald.

Ter illustratie: door de decentralisaties stijgen de uitgaven in het sociale domein in 2015 in Weert naar verwachting met ca. 20 miljoen² naar ca. 87 miljoen. Dat is ca. 55-60% van de totale gemeentelijke uitgaven.

De samenleving zal moeten 'kantelen' om de zorguitgaven beheersbaar te maken: zelfredzaamheid en participatie versus een terugtrekkende overheid. Voorzieningen die nu nog vanzelfsprekend zijn voor mensen worden drastisch beperkt.

Gemeenten staan voor de opgave anders te denken en anders te doen en dat met veel minder geld. Keuzes die onherroepelijk impact voor de samenleving hebben: voor individuele burgers, voor collectieve voorzieningen, voor werkgevers en werknemers van (zorg-)instellingen, politiek en financieel.

Het spreekt voor zich dat de politiek, instellingen en belangenbehartigers gefocust zijn op de lokale gevolgen van alle veranderingen. De belangen die op het spel staan zijn groot: kwetsbare mensen mogen niet tussen wal en schip raken versus de betaalbaarheid van voorzieningen door gemeenten.

In de voorbereidende fase waarin gemeenten zich nu bevinden, staan tot nu toe visie, ambitie en (interactief) beleid centraal. Allemaal gericht op 1 januari 2015, want dan moeten gemeenten klaar zijn voor de start.

In alle afzonderlijke beleidsstukken wordt weliswaar gewezen op de financiële gevolgen, maar die zijn vaak nog vaag of onbekend. Ter illustratie verwacht de minister dat gemeenten in het najaar een transitiearrangement voor de jeugdzorg gereed hebben, waarbij onder andere mogelijke frictiekosten in kaart worden gebracht. De uitkomsten zullen van invloed zijn op de zorginkoop vanaf 2015.

Via deze projectmelding wordt ingezoomd op een route naar integrale risicobeheersing binnen de drie decentralisatieopgaven.

2. Probleemstelling

De gemeenten Weert, Leudal en Nederweert, verenigd in het samenwerkingsverband sociaal domein Midden-Limburg West, zullen tijdig moeten anticiperen op de financiële gevolgen van de decentralisaties binnen het sociale domein. Temeer omdat veel gemeenten door de recente economische- en vastgoedontwikkelingen in financieel zwaar weer terecht zijn gekomen.

Mogelijkheden om onvoorziene uitgaven op te vangen zijn er nauwelijks meer.

Kortom: wat is nodig om 'in control' te blijven (of te komen) en het afbreukrisico zo klein mogelijk te houden.

3. Voorstel

Het is evident dat zo vroeg als mogelijk nagedacht wordt over en geïnvesteerd in risicobeheersing met betrekking tot de decentralisatieopgaven in het sociaal domein.

Gedacht wordt aan het aantrekken van een financieel kwartiermaker. Het is evenwel zinvol om een tussenstap in te bouwen, zodat een definitief voorstel hiertoe een sterker fundament en een breder draagvlak krijgt.

Voorgesteld wordt opdracht te verstrekken voor een **quick-scan**. Het doel van dit korte behoefteonderzoek is het verfijnen en uitschrijven van de hieronder weergegeven contouren voor

¹ Zie ondermeer het advies (juli 2013) van de Raad voor financiële verhoudingen (Rfv), waarin wordt gepleit voor een aparte vangnetregeling voor gemeenten na de decentralisaties. Dit om te voorkomen dat gemeenten financieel onder curatele (artikel 12) moeten worden gesteld, als zij door de decentralisaties in de knel komen.

² Voor de gemeenten Leudal, Nederweert en Weert samen (Midden-Limburg West) gaat het om een decentralisatiebudget van om en nabij de 40 miljoen.

een projectopdracht. In de quick-scan worden (voorbeelden van) business-cases opgenomen van wezenlijke risico's die gemeenten lopen bij visievorming, beleidskeuzes en vervolgens de inrichting van bedrijfsprocessen. Ook zullen sleutelfiguren van de drie gemeenten in ML-West worden geconsulteerd om de opdracht waar nodig te completeren. De quick-scan maakt tot slot duidelijk wat een reële tijdsinvestering is voor het uitvoeren van de opdracht.

Concept-contouren voor een projectopdracht voor het aantrekken van een financiële kwartiermaker:

1. Financieel beleid:

- stel voor de drie gemeenten in de regio Midden-Limburg West een risicoanalyse op voor de drie transities in het sociale domein;
- geef concreet aan hoe risico's beheerst kunnen worden (beleidskeuzes, vraagbeïnvloeding, volumebeheersing, monitoring etc.) en hoe aan een gedeelde verantwoordelijkheid van financiële risico's (zie onder toelichting, eerste bullit) vorm gegeven kan worden;
- adviseer en begeleidt de projectleiders Wmo, jeugdzorg en participatie van de gemeenten Weert, Nederweert en Leudal bij inkoop, aanbesteding en contractering; adviseer hen tevens over juridische gevolgen en het opstellen van een kwaliteitskader;
- breng tevens in kaart welke risico's er zijn bij collectieve inkoop met meerdere gemeenten (niveau Midden-Limburg / Limburg) en hoe dit organisatorisch, juridisch en financieel geborgd kan worden.

2. Bedrijfsvoering:

- analyseer voor de drie gemeenten de huidige situatie en stel vast wat de beste optie is om de gevolgen van de drie decentralisaties in de gemeentelijke organisatie te borgen; betrek daarbij tevens de relatie met contractbeheer van de professionele culturele- en welzijnsinstellingen (nu verdeeld over diverse budgethouders);
- stel concrete inrichtingsplannen op voor de 'controlfunctie' in het sociaal domein. Neem daarbij het uitgangspunt dat de oplossing moet passen binnen de huidige organisatiestructuren (en goede taakverdeling inhoudelijke- en ondersteunende afdelingen) van de afzonderlijke gemeenten;
- draag zorg voor de implementatie van dit plan vóór 1 oktober 2014. Draag daarbij tevens zorg voor procesbeschrijvingen (lean) en draag slimme ICT-oplossingen aan;
- geef aan hoe de gemeenten Weert, Nederweert en Leudal gezamenlijk contractbeheer kunnen vormgeven; dit ook voor een eventueel groter regionaal inkoopverband.

Toelichting:

- De gemeenten Weert, Nederweert en Leudal werken nauw samen aan de beleidsvoorbereiding van de drie decentralisatieopgaven. Dit mede naar aanleiding van de oproep van de Minister van BZK eerder dit jaar. Plasterk streeft naar niet-vrijblijvende samenwerkingsverbanden. Per 1 januari 2014 dienen deze operationeel te zijn en juridisch verankerd. Eén van de redenen voor samenwerking tussen gemeenten, is dat de minister streeft naar een gedeelde verantwoordelijkheid voor de dekking van financiële risico's.
- De afdelingen Financiën van zowel Weert, Leudal als Nederweert geven aan³ onvoldoende capaciteit beschikbaar te hebben voor dit arbeidsintensieve project. Wel wordt gepleit voor betrokkenheid in de voorbereidingfase, om de continuïteit te garanderen.

³ Tijdens een overleg tussen en regionaal projectleider Jeugdzorg en financiële beleidsmedewerkers van de drie gemeenten op 27 maart 2013

4. Beoogd projectleider (voor de quick-scan en – als daartoe besloten wordt – de kwartiermaker)

Gedacht wordt aan een bedrijfskundige die opereert op het snijvlak van advies en implementatie. Sterk analytisch vermogen. Hands-on mentaliteit. Resultaatgericht. Affiniteit met maatschappelijke thema's. Ervaring in gemeentelijke organisaties. Aantoonbare bekwaamheid in het doorlichten van organisatieonderdelen op haalbaarheid van doelen, op risico's en op efficiency. Iemand die ervaring heeft met het uitbrengen van adviezen voor strategische en tactische organisatie- en procesverbeteringen en deze daadwerkelijk heeft geïmplementeerd. Iemand die, tot slot, ervaring heeft met aanbestedingsprocessen, budgetsubsiëring en contractbeheer.

5. Beoogd (ambtelijk) opdrachtgever

De directeur Inwoners Gemeente Weert.

De kosten voor de quick-scan, geschat op € 7.500,00, kunnen ten laste van het invoeringsbudget Wmo van de gemeente Weert worden gebracht (stand per augustus 2013: € 104.501,00). Leudal en Nederweert nemen een evenredig deel (naar rato inwoners) voor hun rekening.